แบบฝึกทักษะการคำนวณ

เรื่อง ความร้อนกับการเปลี่ยนแปลงของสสาร

วิชา วิทยาศาสตร์ (ว 21102)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชื่อ - สกุล ..... เลขที่ .....

คำนำ

แบบฝึกเสริมทักษะการคำนวณ เรื่อง ความร้อนกับการเปลี่ยนแปลงของสสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคำนวณซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในทักษะทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 14 ทักษะ อีกทั้งยังทำในผู้เรียนสามารถศึกษาเองเพิ่มเติมได้ด้วยตัวเองนอกห้องเรียนได้อีกทางหนึ่ง

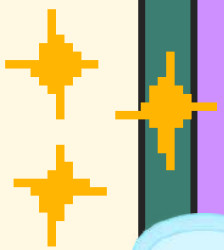

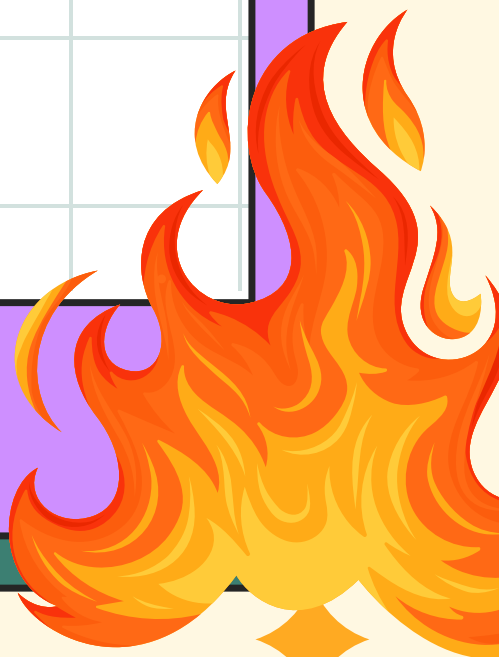

การเปลี่ยนอุณหภูมิของสาร

สูตรแสดงความสัมพันธ์การเปลี่ยนหน่วยอุณหภูมิของสาร

$$\frac{C}{5} = \frac{F - 32}{9} = \frac{R}{4} = \frac{K - 273}{5}$$

องศาเซลเซียส (°C)

องศาฟาเรนไฮต์ (°F)

องศาโรเมอร์ (°R)

เคลวิน (K)

เราสามารถแปลงสูตรได้ดังนี้

แปลงจากเคลวินเป็นองศาฟาเรนไฮต์

สูตร

$F = 1.8(K - 273) + 32$

แปลงจากองศาเซลเซียสเป็นเคลวิน

สูตร

$K = C+273$

แปลงจากองศาเซลเซียสเป็นองศาฟาเรนไฮต์

สูตร

$F = 1.8(C)+32$

ตัวอย่างการเปลี่ยนหน่วยอุณหภูมิ

1) อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เท่ากับกี่เคลวิน

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์ องศาเซลเซียส $^{\circ}C$ ⟶ เคลวิน K

3 แทนค่า

จากสูตร $K = C + 273$

$K = 37 + 273$

$K = 310$

4 สรุป

ดังนั้น อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เท่ากับ 310 เคลวิน

ตัวอย่างการเปลี่ยนหน่วยอุณหภูมิ

2) อุณหภูมิ 98.6 องศาฟาเรนไฮต์ เท่ากับกี่องศาเซลเซียส

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์ องศาฟาเรนไฮต์ $^{\circ}F$ ⟶ องศาเซลเซียส $^{\circ}C$

3 แทนค่า

จากสูตร $F = 1.8(C) + 32$

$$98.6 = 1.8(C) + 32$$

$$98.6-32 = 1.8(C)$$

$$66.6 = 1.8(C)$$

$$\frac{66.6}{1.8} = (C)$$

$$C = 37$$

4 สรุป

ดังนั้น อุณหภูมิ 98.6 องศาฟาเรนไฮต์ เท่ากับ 37 องศาเซลเซียส

ตัวอย่างการเปลี่ยนหน่วยอุณหภูมิ

3) อุณหภูมิ 298 เคลวิน เท่ากับกี่องศาฟาเรนไฮต์

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์ เคลวิน K ⟶ องศาฟาเรนไฮต์ °F

3 แทนค่า

จากสูตร $F = 1.8(K-273) + 32$

$F = 1.8(298-273) + 32$

$F = 1.8(25) + 32$

$F = 45 + 32$

$F = 77$

4 สรุป

ดังนั้น อุณหภูมิ 298 เคลวิน เท่ากับ 77 องศาฟาเรนไฮต์

แบบฝึกการเปลี่ยนหน่วยอุณหภูมิ

1) อุณหภูมิ 298 เคลวิน เท่ากับกี่องศาเซลเซียส

1. อ่านโจทย์
2. แปลโจทย์
3. แทนค่า

จากสูตร

4. สรุป

2) อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เท่ากับกี่องศาฟาเรนไฮต์

1. อ่านโจทย์
2. แปลโจทย์
3. แทนค่า

จากสูตร

4. สรุป

3) วัดอุณหภูมิของสารได้ 500°F สสารนี้จะมีอุณหภูมิเท่าใด ในหน่วย °C

1. อ่านโจทย์
2. แปลโจทย์
3. แทนค่า

จากสูตร

4. สรุป

4) วัดอุณหภูมิน้ำได้ 27 ˚C น้ำนี้จะมีอุณหภูมิเท่าใดในหน่วย ˚F

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

3 แทนค่า

จากสูตร

4 สรุป

5) วัดอุณหภูมิน้ำได้ 27 ˚C น้ำนี้จะมีอุณหภูมิเท่าใดในหน่วย ˚F

1. อ่านโจทย์
2. แปลโจทย์
3. แทนค่า

จากสูตร

4. สรุป

6) เด็กชายทำดีวัดอุณหภูมิร่างกายตนเองได้ 125 ˚F เด็กชายทำดีมีไข้หรือไม่ (กำหนดอุณหภูมิที่มากกว่า 37.5 ˚C แสดงว่ามีไข้)

1. อ่านโจทย์
2. แปลโจทย์
3. แทนค่า

จากสูตร

4. สรุป

7) วัดอุณหภูมิที่โรงเรียนแห่งหนึ่งได้ 29°C คิดเป็นกี่ K

1. อ่านโจทย์
2. แปลโจทย์
3. แทนค่า

จากสูตร

4. สรุป

8) อากาศบนยอดเขามีอุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส คิดเป็นกี่องศาฟาเรนไฮต์

1. อ่านโจทย์
2. แปลโจทย์
3. แทนค่า

จากสูตร

4. สรุป

ความร้อนกับการเปลี่ยนแปลงอุณภูมิของสสาร

เราสามารถเขียนความสัมพันธ์ในรูปสมการในการคำนวณหาปริมาณความร้อนได้ ดังนี้

$$Q = mc\Delta t$$

เมื่อ

Q คือ ปริมาณความร้อนที่สารได้รับหรือสูญเสีย มีหน่วยเป็น แคลอรี (cal)

m คือ มวลของสสาร มีหน่วยเป็น กรัม (g)

c คือ ความร้อนจำเพาะของสาร มีหน่วยเป็น แคลอรี/กรัม องศาเซลเซียส (cal/g°c)

Δt คือ อุณหภูมิ ของสารที่เปลี่ยนแปลง มีหน่วยเป็น องศาเซลเซียส (°c)

ความร้อนจำเพาะของสาร (c)

คือ ปริมาณความร้อนที่ทำให้ สารมวล 1 หน่วย
มีอุณหภูมิเพิ่มขึ้นหรือลดลง 1 หน่วย

มีหน่วยเป็น แคลอรี / กรัม องศาเซลเซียส
หรือ จูล / กรัม องศาเซลเซียส
หรือ จูล / กิโลกรัม เคลวิน

สาร	สถานะ	ความร้อนจำเพาะ	
		Cal/g °C	J/g °C
อลูมิเนียม Al	ของแข็ง	0.22	0.90
ทองแดง Cu	ของแข็ง	0.09	0.39
ทองคำ Au	ของแข็ง	0.03	0.13
น้ำ H_2O	ของแข็ง	0.50	2.10
เงิน Ag	ของแข็ง	0.06	0.23
เหล็ก Fe	ของแข็ง	0.11	0.45
เอทานอล CH_3OH	ของเหลว	0.59	2.46
กลีเซอรอล $C_3H_8O_3$	ของเหลว	0.58	2.43
น้ำ H_2O	ของเหลว	1.00	4.18
ไอน้ำ H_2O	แก๊ส	0.48	2.00

สารต่างชนิดกันจะมีความร้อนจำเพาะที่ต่างกัน

ตัวอย่างความร้อนกับการเปลี่ยนแปลงอุณภูมิของสสาร

1) น้ำมีมวล 100 กรัม มีอุณหภูมิ 25 องศาเซลเซียส นำไปให้ความร้อนจนมีอุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส ต้องให้ปริมาณความร้อนแก่น้ำกี่แคลอรี และกี่กิโลแคลอรี (ความร้อนจำเพาะของน้ำ มีค่า 1 แคลอรี/กรัม - องศาเซลเซียส)

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

$m = 100\ g.$ | $t_{หลัง} - t_{ก่อน} = 70-25$

$c = 1\ cal/g^{\circ}C$ | $\Delta t = 45\ ^{\circ}C$

3 แทนค่า

จากสูตร $Q = mc\Delta t$

$Q = (100)(1)(45)$

$Q = 4,500\ cal$

$Q = \frac{4,5\cancel{00}}{1,0\cancel{00}}\ cal$

$Q = 4.5\ kcal$

4 สรุป

น้ำต้องได้รับปริมาณความร้อน 4,500 แคลอรี และเท่ากับ 4.5 กิโลแคลอรี

ตัวอย่างความร้อนกับการเปลี่ยนแปลงอุณภูมิของสสาร

2) ต้องให้ความร้อนแก่ทองกี่แคลอรี เพื่อทำให้ทองที่มีมวล 50 กรัม อุณหภูมิเพิ่มขึ้นจาก 20 เป็น 60 องศาเซลเซียส (ความร้อนจำเพาะของทอง มีค่า 0.03 แคลอรี/กรัม - องศาเซลเซียส)

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

$m = 50\ g.$

$c = 0.03\ cal/g^{\circ}C$

$t_{หลัง} - t_{ก่อน} = 60-20$

$\Delta t = 40\ ^{\circ}C$

3 แทนค่า

จากสูตร $Q = mc\Delta t$

$Q = (50)(0.03)(40)$

$Q = 60\ cal$

4 สรุป

ทองต้องได้รับปริมาณความร้อน 60 แคลอรี

ตัวอย่างความร้อนกับการเปลี่ยนแปลงอุณภูมิของสสาร

3) ปริมาณความร้อน 2,000 cal จะทำให้น้ำกี่กรัม ที่ 0˚C กลายเป็นน้ำที่อุณหภูมิ 20˚ C

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

$Q = 2{,}000$ cal
$c = 1$ cal/g˚C
m = ?

$t_{หลัง} - t_{ก่อน} = 20-0$
$\Delta t = 20$ ˚C

3 แทนค่า

จากสูตร $Q = mc\Delta t$

$2{,}000 = (m)(1)(20)$

$$m = \frac{2{,}000}{20}$$

$m = 100$ g.

4 สรุป

ต้องใช้น้ำ 100 กรัม

ตัวอย่างความร้อนกับการเปลี่ยนแปลงอุณภูมิของสสาร

4) น้ำมวล 2 กิโลกรัม ทำให้น้ำร้อนขึ้นกลายเป็นน้ำ 30°C ต้องใช้พลังงานความร้อน 40 kcal อุณหภูมิตั้งต้นของน้ำเป็นกี่องศาเซลเซียส

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

$Q = 40{,}000\ cal$
$c = 1\ cal/g^{\circ}C$
$m = 2{,}000\ g.$

$\Delta t = t_{หลัง} - t_{ก่อน}$
$\Delta t = (30) - t_{ก่อน}$

3 แทนค่า

จากสูตร $Q = mc\Delta t$

$$40{,}000 = (2{,}000)(1)((30) - t_{ก่อน})$$

$$\frac{40{,}000}{2{,}000} = (1)((30) - t_{ก่อน}))$$

(20) (1)

$$20 = (30) - t_{ก่อน})$$
$$t_{ก่อน} = 30 - 20$$
$$t_{ก่อน} = 10^{\circ}C$$

4 สรุป

อุณหภูมิตั้งต้นของน้ำคือ 10 องศาเซลเซียส

แบบฝึกหัดความร้อนกับการเปลี่ยนแปลงอุณภูมิของสสาร

1) น้ำมีมวล 200 กรัม มีอุณหภูมิลดลงจาก 10 องศาสเซลเซียส เป็นอุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส ต้องให้ปริมาณ ความร้อนแก่น้ำแคลอรี (ความร้อนจำเพาะของน้ำ มีค่า 1 แคลอรี/กรัม - องซาเซลเซียส)

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

Q = ?

c = cal/g°C

m = g.

$\Delta t = t_{หลัง} - t_{ก่อน}$

$\Delta t = (\quad) - (\quad)$

$\Delta t =$ °C

3 แทนค่า

จากสูตร Q =

Q = ( )( )( )

Q = cal

4 สรุป

2) ต้องให้ความร้อนแก่เงินกี่แคลอรี เพื่อทำให้เงินที่มีมวล 300 กรัม อุณหภูมิเพิ่มขึ้นจาก 15 เป็น 65 องศาเซลเซียส (ความร้อนจำเพาะของเงิน มีค่า 0.06 แคลอรี กรัม - องศาเซลเซียส)

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

Q = ?

c = cal/g°C

m = g.

$\Delta t = t_{หลัง} - t_{ก่อน}$

$\Delta t = (\quad) - (\quad)$

$\Delta t =$ °C

3 แทนค่า

จากสูตร

4 สรุป

3) น้ำมวล 24 g ที่ 0°C กลายเป็นน้ำเดือด 24 g ที่ 100°C จะต้องใช้ปริมาณความร้อนเท่าไร

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

3 แทนค่า

จากสูตร

4 สรุป

4) ถ้าทำให้น้ำมวล 12 g ที่ 60°C อุณหภูมิลดลงเป็น 5°C จะต้องนำความร้อนออกจากน้ำเท่ากับกี่แคลอรี และกี่กิโลแคลอรี

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

3 แทนค่า

จากสูตร

4 สรุป

5) ให้ปริมณความร้อน 1,000 cal ทำให้น้ำเปลี่ยนอุณหภูมิ 15°C เพิ่มขึ้นเป็น 75°C จะต้องใช้น้ำกี่กรัม

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

3 แทนค่า

จากสูตร

4 สรุป

6) น้ำมวล 4 กิโลกรัม โดยใช้ปริมาณความร้อน 80 kcal ทำให้น้ำร้อนขึ้นกลายเป็นน้ำ 40°C อุณหภูมิตั้งต้นของน้ำเป็นกี่องศาเซลเซียส

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

3 แทนค่า

จากสูตร

4 สรุป

7) วางน้ำร้อนมวล 200 g ที่ 90°C ไว้จนอุณหภูมิลดลง 70°C ความร้อนที่น้ำสูญเสียไปสามารถทำให้เอทานอลมวล 400 g มีอุณหภูมิเพิ่มขึ้นได้กี่ °C (ความร้อนจำเพาะของน้ำคือ 1 cal/g °C เอทานอล คือ 0.59 cal/g°C)

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

3 แทนค่า

จากสูตร

4 สรุป

ความร้อนกับการเปลี่ยนแปลงสถานะของสสาร

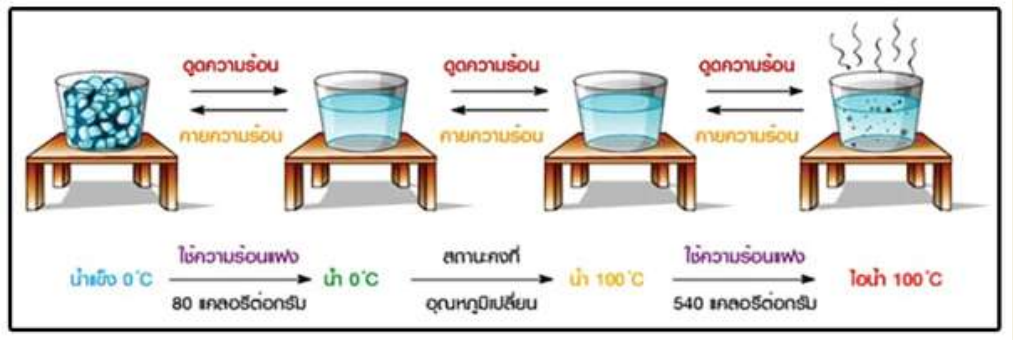

กราฟการเปลี่ยนสถานะของสาร

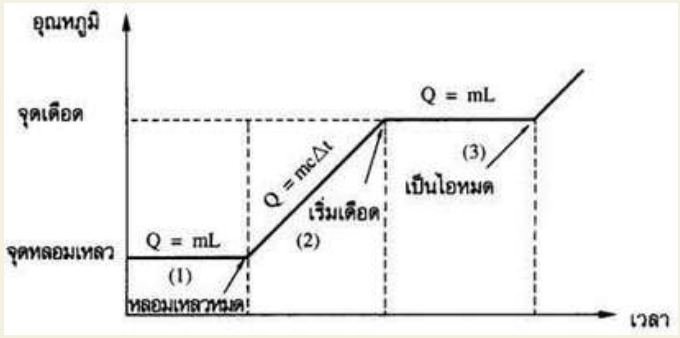

- เมื่อสารได้รับความร้อน

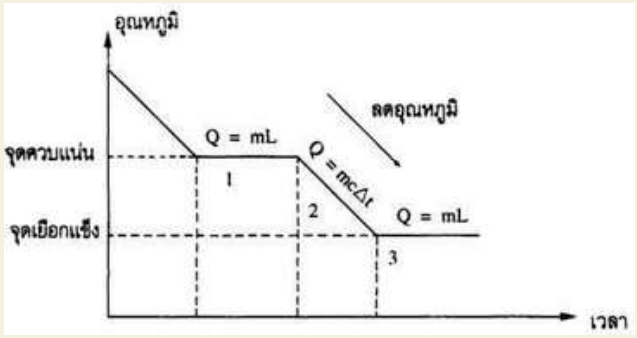

- เมื่อสารคายความร้อน

การวัดปริมาณความร้อน

1 cal = 4.2 J

หรือ 1 kcal = 4,200 J

1 kcal = 1,000 cal

ความร้อนกับการเปลี่ยนแปลงสถานะของสสาร

เราสามารถเขียนความสัมพันธ์ในรูปสมการในการคำนวณหาปริมาณความร้อนได้ ดังนี้

$$Q = mL$$

เมื่อ

Q คือ ปริมาณความร้อนที่สารได้รับหรือสูญเสีย มีหน่วยเป็น แคลอรี **(cal)** หรือ กิโลแคลอรี **(kcal)** หรือ จูล **(J)**

m คือ มวลของสสาร มีหน่วยเป็น กรัม **(g)**

L คือ ความร้อนแฝงจำเพาะของสาร มีหน่วยเป็น แคลอรี/กรัม **(cal/g)** หรือ กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม **(kcal/kg)** หรือ จูลต่อกิโลกรัม **(J/kg)**

*L = ความร้อนแฝงจำเพาะของการหลอมเหลวของน้ำแข็ง มีค่า 80 แคลอรีต่อกรัม **(cal/g)**

*L = ความร้อนแฝงจำเพาะของการกลายเป็นไอของน้ำ มีค่า 540 แคลอรีต่อกรัม **(cal/g)**

ตัวอย่างความร้อนกับการเปลี่ยนแปลงสถานะของสสาร

1) น้ำแข็ง 50 กรัม เหลมเหลวเปลี่ยนเป็นน้ำที่ 0°C จะต้องใช้ความร้อนทั้งหมดเท่าไร

น้ำแข็ง (s) 50 g 0°C → (Q = mL) → น้ำแข็ง (l) 50 g 0°C

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

Q = ?
m = 50 g
L = 80 cal/g

3 แทนค่า

จากสูตร Q = mL

Q = (50)(80)

Q = 4,000 cal

4 สรุป

ต้องใช้ความร้อน 4,000 cal

ตัวอย่างความร้อนกับการเปลี่ยนแปลงสถานะของสสาร

2) ไอน้ำ 8 g ควบแน่นเป็นน้ำเดือดที่ 100°C จะต้องคายหรือดูดความร้อนเท่าไร

ไอน้ำ (g) 8 g 100°C → (Q = mL) → น้ำ (l) 8 g 100°C

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

Q = ?
m = 8 g
L = 540 cal/g

3 แทนค่า

จากสูตร Q = mL

Q = (8)(540)

Q = 4,320 cal

4 สรุป

ต้องคายความร้อน 4,320 cal

แบบฝึกหัดความร้อนกับการเปลี่ยนแปลงสถานะของสสาร

1) น้ำแข็ง 80 g หลอมเหลวเปลี่ยนเป็นน้ำที่ 0°C จะต้องใช้ความร้อนเท่าไร

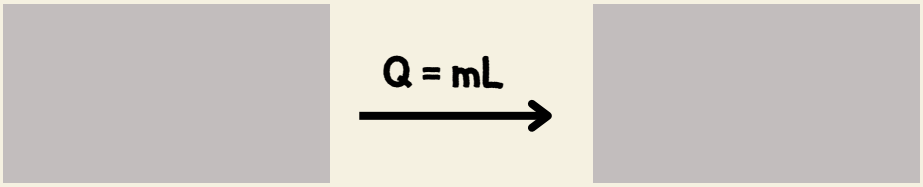

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

Q = ?
m = g
L = cal/g

3 แทนค่า

จากสูตร Q = mL
Q =
Q =

4 สรุป

2) ปริมาณความร้อน 4,000 cal ทำให้น้ำแข็งหลอมเหลวหมดกี่กรัม

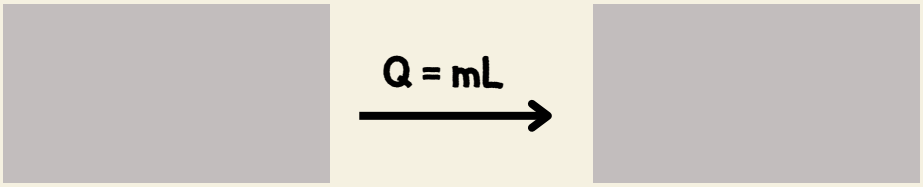

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

Q = cal
m = g
L = cal/g

3 แทนค่า

จากสูตร Q = mL

4 สรุป

3) ต้องใช้ปริมาณความร้อนกี่แคลอรีในการทำให้เอทานอลมวล 300 g 78°C เปลี่ยนสถานะเป็นแก๊สทั้งหมดที่อุณหภูมิ 78°C (ความร้อนแฝงของเอทานอลเท่ากับ 205 cal/g)

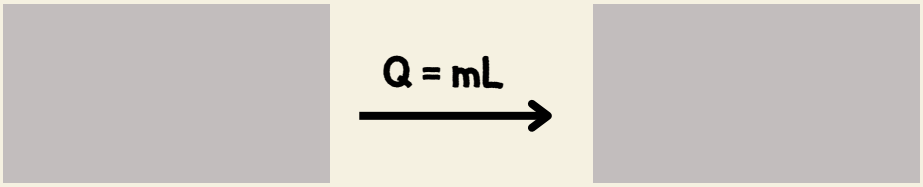

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

Q = cal
m = g
L = cal/g

3 แทนค่า

จากสูตร

4 สรุป

4) ให้ความร้อนปริมาณ 24,380 แคลอรีแก่ของแข็ง B มวล 460 กรัม ทำให้ของแข็ง B มีอุณหภูมิคงที่แต่หลอมเหลวหมด ความร้อนแฝงจำเพาะของสาร B มีค่าเท่าไร

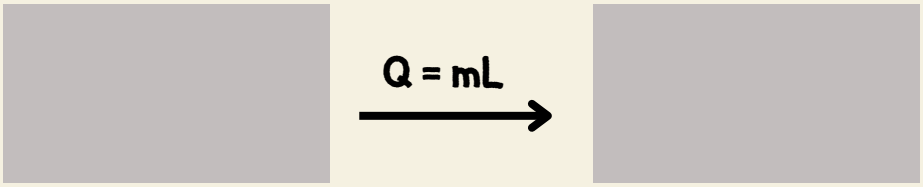

1 อ่านโจทย์

2 แปลโจทย์

Q = cal
m = g
L = cal/g

3 แทนค่า

จากสูตร

4 สรุป

5) นำน้ำแข็งมวล 20 กรัม วางไว้จนละลายหมด และมีอุณหภูมิเท่ากับขณะนั้น คือ 32°C จงหาปริมาณความร้อนทั้งหมดที่ทำให้น้ำแข็งเปลี่ยนสถานะจนเกิดสมดุลความร้อนขึ้น

1. อ่านโจทย์
2. แปลโจทย์
3. แทนค่า จากสูตร
4. สรุป